

Sayın Okuyucular,

Üç yıl önce aldığımız karar gereği her yılın Ekim ayını özel konulu bir sayıya ayırmıştık. Bu yılın özel sayısını “*Tarihten Bugüne Sömürgecilik*” olarak belirledik ve şimdi bu sayı ile karşınızdayız.

Sömürgecilik, tarihin ilk zamanlarından itibaren bilinen bir olgudur. Modern zamandaki sömürgeciliğin başlangıcını 15. ve 16. yüzyıllarda başlayan İspanya, Hollanda ve Portekiz sömürgeciliğine kadar geri götürebiliriz. Sömürgecilik olgusu 18. ve 19. yüzyıllarda zirveye çıkmıştır. Daha sonra dünyanın belli başlı sömürgeci devletleri olan İngiltere, Fransa ve Rusya gibi devletler Asya, Afrika, Amerika ve uzak doğuda ekonomik ve stratejik öneme sahip devletleri ve toplumları sömürgeleştirmişlerdir. *History Studies Dergisi*, bu sayısında Sömürgeciliği tarihsel süreci içinde ele alan makaleleri değerli yazarlarımızın katkılarıyla okuyucularımızın istifadesine sunmaktadır.

Bu sayıda büyük emeklerin ürünü olan on makale, iki tercüme eser ve iki kitap tanıtımı bulunmaktadır. Bu vesileyle kıymetli çalışmalarıyla bu sayımıza katkıda bulunan Ramazan Balcı, Tamer Balcı, Olcay Özkaya Duman, Kubilay Erman, Suat Kaymak, Sinan Marufoğlu, Christopher L. Miller, Tauseef Ahmad Parray, Celal Öney, Thomas Smedley, Murat Tural, Tufan Turan ve Tamer Yıldırım’a teşekkür ediyoruz.

Bu sayının misafir editörü University of Texax-Pan American’dan Yrd. Doç. Dr. Tamer Balcı’dır. Derginin ilk yayına başladığı günden itibaren büyük katkılar sağlayan sayın Balcı’ya teşekkür ediyoruz. Bir önceki sayıdan itibaren dergide yayınlanan makalelerin İngilizce başlıkları, özetleri ve metin kısımlarını dil ve üslup açısından kontrol eden İngilizce Dil Editörümüz Doç. Dr. Christopher L. Miller’e de ayrıca teşekkürü borç biliyoruz.

Bir sonraki sayıda görüşmek dileğiyle,
Hoşçakalın,

Doç. Dr. Osman KÖSE

Dear Readers,

Three years ago we decided to publish each October issue of the journal with a special subject. This year we are presenting you our special issue on “Imperialism Throughout History.”

Imperialism has been known since the early periods of history. The background of modern imperialism can be traced back to Spanish, Dutch and Portuguese imperialism beginning in the fifteenth century. Imperialism reached its zenith in the nineteenth and the twentieth centuries. The main imperialist powers of the world; Britain, France and Russia established their colonies over economically and strategically significant lands in Africa, the Americas, and the Far East. In this issue *History Studies* is happy to present you the contributing authors’ articles that examine the historical trajectory of imperialism.

In this issue we are publishing 10 articles and two translation works. We thank the contributing authors Ramazan Balcı, Tamer Balcı, Olcay Özkaya Duman, Kubilay Erman, Suat Kaymak, Sinan Marufoğlu, Christopher L. Miller, Tauseef Ahmad Parray, Celal Öney, Thomas Smedley, Murat Tural, Tufan Turan and Tamer Yıldırım.

Assistant Professor Dr. Tamer Balcı is the guest editor of this issue. We thank Dr. Balcı for his contributions to our journal since its inauguration. We also thank our English Language Editor Associate Professor Dr. Christopher L. Miller, who has been meticulously checking the English titles, abstracts, and texts for grammar and syntax in all of the articles.

With a hope to meet you again in the next issue,

Sincerely,

Associate Dr. Osman KÖSE

Foreword: A Glance at Imperialism

Imperialism is a term that emerged after the geographical discoveries but neither the concept of empire nor the notion of exploiting the resources of large groups for the benefit of one is new to humanity. The geographical discoveries made possible the foundation of overseas empires as an alternative to old-school land empires. Soon, overseas imperialism eyed their victims: the land empires. The Enlightenment and the Industrial Revolution arrived to nail their coffins shut. Spanish, Portuguese, Dutch, British, and French overseas imperialism proved that overseas empires were much more lucrative than the traditional land empires, which mainly relied on the seasonal agricultural revenue of their subjects: the age of land empires was coming to an end.

Four years after the declaration of the Ottoman reorganization (1839), *tanzimat*, and a year after the Treaty of Nanjing (1842), which forced the Qing China an open its market and paved the road for its demise, in 1843 a newly founded magazine, the *Economist*, echoed in its aim the voice of the Enlightenment: “to take part in ‘a severe contest between intelligence, which presses forward, and an unworthy, timid ignorance obstructing our progress’.” As much as the idea of imperialism appeared promising for the advancement of the West unless the newly embraced Enlightenment ideas of liberty, equality, and fraternity were abandoned, imperialist world domination would be very hard to achieve. Social Darwinism and idea of racism came to the rescue and gave the West an opportunity to spread “civilization” to the “uncivilized” and collect their natural resources. The Age of New Imperialism (1869-1914) brought the colonization of 85 percent of the world. As Karl Marx and Friedrich Engels prophesized in *The Communist Manifesto* (1848) “all solid melt into air.” The first quarter of the twentieth century witnessed the fall of land empires one after the other: the Qing (1912), the Ottoman (1922), the Qajar (1925), the German (1918), the Austria-Hungarian (1918) and the Russian (1917) empires vanished and overseas industrial empires took over. The world still did not turn against imperialism until another imperialist war claimed 60 million lives across the world.

Anti-imperialism and decolonization

Önsöz: Sömürgeciliğe Kısa bir Bakış

Sömürgecilik coğrafi keşiflerden sonra ortaya çıkan bir kavram olmasına rağmen ne imparatorluk düşüncesi ne de bir grubun çıkarları için diğer gurupları sömürme düşüncesi insanlık için yenidir. Coğrafi keşiflerin ardından kara imparatorluklarına alternatif olarak ortaya çıkan deniz aşırı imparatorlukları kara imparatorluklarını av olarak gözlerine kestirmişlerdi. Aydınlanma Çağı ve Endüstri Devrimi de kara imparatorluklarının tabutlarına son çiviye çakacaktı. İspanyol, Portekiz, Hollanda, İngiliz ve Fransız imparatorlukları mevsimsel tarım vergilerinin geliri ile ayakta duran geleneksel kara imparatorluklarına göre deniz aşırı imparatorlukların çok daha karlı olduğunu göstermişti bile: kara imparatorluklarının dönemi sonuna yaklaşmaktaydı.

Osmanlı’da 1839’da tanzimatın ilanından 4 yıl sonrasında ve Çin’deki Qing İmparatorluğu’nun 1842 yılında imzalamak zorunda bırakıldığı, Çin’i açık bir pazara çevirip Qing İmparatorluğu’nun sonunu hazırlayan, Nanjing Antlaşması’ndan bir yıl sonra 1843 yılında yayına başlayan *Economist* dergisi Aydınlanma felsefesini yankılayan amacını seslendiriyordu: “İlerlemeyi destekleyen bilgi ile ilerlemeyi engelleyen değersiz, korkak cehalet arasındaki mücadelede taraf olabilmek için.” Her ne kadar sömürgecilik fikri Batı için vaad edici görünse de Batı’nın yeni benimsediği özgürlük, eşitlik, kardeşlik gibi Aydınlanma düşünceleri bir kenara atılmadan sömürgecilik ile dünya hakimiyeti kurmak oldukça zor olacaktı ancak Sosyal Darvencilik ve ırkçılık fikirleri Batı’nın yardımına koşarak Batı’nın “medeni olmayanlara” “medeniyet” dağıtmasını ve tabii kaynaklarını sömürmesini sağladı.

Yeni Sömürgecilik Dönemi (1869-1914) dünyanın yüzde 85’inin sömürgeleştirilmesini getirdi. Karl Marks ve Friedrich Engels’in 1848 yılında *Komünist Manifesto*’da tahmin ettikleri gibi “bütün katılar eriyip buharlaştılar.” Yirminci yüzyılın ilk çeyreği kara imparatorluklarının birer birer düşüşüne şahit oldu: Qing (1912), Osmanlı (1922), Acar (1925), Alman (1918), Avusturya-Macaristan (1918) ve Rus (1917) imparatorlukları ortadan kalkarak yerlerini deniz aşırı endüstri imparatorluklarına bıraktılar. Dünya ikinci bir sömürgeci savaş 60 milyon can daha alana kadar

notions of the post-war era gave the Enlightenment trio of liberty, equality, and fraternity another opportunity to succeed. But, as humanity gets closer to reaching these noble goals, why does the dark shadow of imperialism still loom over us? Throughout history imperialism has survived in different shapes and in different forms: sometimes in republics sometimes in monarchies. It cuddled with democrats, autocrats, nationalists, and socialists with the religious minded or with agnostics. What has kept the concept of imperialism alive was its power to corrupt the most honest. The innocent sounding idea that one group or a nation was created by God for a special duty to distribute civilization, peace, and justice to all humanity has been the secret weapon of imperialism, wherever it reached. The sweet romantic love of nostalgia for the glorious days of empires has kept the idea of imperialism alive. No nation with an imperial legacy easily admits the dark pages of its past. For an Italian the Roman Empire was the distributor of peace and justice, for a Greek the Byzantine Empire was, for an Arab the Abbasids were the greatest, for an Iranian the Persian Empire was glorious, for a Turk the Ottoman Empire was the magnificent. For the Spanish, the Portuguese, the British, the French, the Austrian, the German, the Japanese and the Russian, and the American their empire was the greatest while others were pillagers. The imperialist mind works the same way across the globe: my empire did not exploit but others did, my empire distributed peace, justice, and prosperity but others brought war, injustice, and poverty. We can avert imperialism only when we do not fall into its traps.

History Studies has taken a courageous step to address imperialism throughout history and I am honored to serve in this endeavor. I thank all the authors and referees for their meticulous work and for their patience in the preparation stage of this special issue. I also thank our Editor-in-Chief Dr. Osman Köse and our English Language Editor Dr. Christopher L. Miller, who has read every single English word published in this issue. They helped us to turn this project into reality. In this special issue we have ten articles, two translations and two book reviews. Every single article offers a fresh outlook and teaches us a different aspect of imperialism.

Mr. Tufan Turan's article "Ottoman-

sömürgeciliğe karşı duramadı.

Savaş sonrasında artan sömürgecilik karşıtlığı ve sömürgelere özgürlük verilmesi fikirleri Aydınlanma üçlüsü özgürlük, eşitlik ve kardeşliğe başarılı olabilmek için bir fırsat daha verdi ancak insanlık bu asil hedeflere doğru yaklaşırken sömürgeciliğin kara gölgesi neden hala üzerimizde dolaşıyor? Tarih boyunca sömürgecilik bazen cumhuriyetlerde bazen de hanedanlarda olmak üzere farklı şekillerde ve farklı biçimlerde hayat sürdü. Sömürgecilik demokratlarla, diktatörlerle, milliyetçilerle ve sosyalistlerle, dindarlarla ve dinsizlerle kucaklaştı. Sömürgecilik fikrini canlı tutan şey sömürgeciliğin en dürüstü bile bozabilme gücüdür. Sömürgeciliğin her ulaştığı yerde gizli silahlı masum görünen bir düşüncedir: bir gurubun veya bir ulusun Allah tarafından insanlığa medeniyet, barış ve adalet dağıtmak için özel olarak görevlendirildiği fikri. Mazide kalan imparatorluğun şanlı günlerinin tatlı romantik bir nostalji ile aranması da sömürgecilik fikrini canlı tutmuştur. İmparatorluk mirasına sahip hiçbir ulus kolaylıkla tarihine ait kara sayfaları sahiplenmez. Bir İtalyan için Roma İmparatorluğu barış ve adalet dağıtıcıydı; bir Yunanlı için de Bizans öyleydi; bir Arap için Abbasiler en şanlı imparatorluktu; bir İranlı için ise Fars İmparatorluğu yüceydi; bir Türk için ise Osmanlı İmparatorluğu muhteşemdi. Bir Türk, bir İspanyol, bir Portekizli, bir İngiliz, bir Fransız, bir Avusturyalı bir Alman, bir Japon, bir Rus ve bir Amerikan için kendi imparatorlukları en şanlı olanıydı diğerleri ise talancıları. Sömürgeci düşünce bütün dünyada aynı şekilde çalışır: benim imparatorluğum sömürmedi diğerleri sömürdü, benim imparatorluğum barış, adalet ve ferah getirdi diğerleri savaş, adaletsizlik ve fakirlik. Sömürgecilikten ancak onun tuzaklarına düşmediğimiz zaman kurtulabiliriz.

History Studies Dergisi tarih boyunca sömürgecilik konusunu işleyerek cesur bir adım attı. Bu çalışmanın tamamlanmasına yardımcı olmaktan onur duydum. Bu özel sayının hazırlanmasında yardımcı olan yazarlara ve hakemlere incelikte hazırladıkları çalışmalarını için teşekkür ediyorum. Ayrıca editörümüz Dr. Osman Köse ve bu sayıdaki her bir İngilizce kelimeyi okuyup düzeltmeler yapan İngilizce Dil Editörümüz Dr. Christopher L. Miller'a da teşekkür ederim. Bu proje onların sayesinde

Spanish Relations from Struggle to Truce (1301-1581)” covers a previously little known history of relations between the two mighty empires. Relying mainly on the Ottoman documents, in his article Dr. Osman Köse reveals, “A Project to Throw Britain out of India and Create a New Colony: France-Russia Secret Meetings (1800)”. Dr. Christopher L. Miller’s article “‘Marked Out by the Will of Heaven to Sway the Destinies of Half the Globe’: The Peculiar Imperialism of the United States and Russia” compares two unordinary models of imperialism in Russia and the United States. Mr. Tauseef Ahmad Parray introduces the Aligarh Movement of India and its founder Sayyid Ahmad Khan as a moderate Muslim response to British imperialism in his article “Muslim Responses to Imperialism in India: A Study of the Educational Reforms of Sir Sayyid Ahmad Khan.” Dr. Ramazan Balcı’s article “A Look on the British Imperialism through the Perspective of the Ottoman Foreign Ministry Booklet: *The Issue of the Bahrain Islands*,” analyzes the British strategies to first deny Ottoman sovereignty then to establish British suzerainty over the Bahrain islands with the rich information provided by a booklet of the Ottoman Foreign Ministry. Mr. Celal Öney touches upon missionaries and their role in imperialism in his article “the American Board and the Usage of the Sason Armenian Revolt as a Propaganda Tool in the United States.” Dr. Sinan Marufoğlu’s article “From the Second Constitution to World War I, the Political Activities of the Imperialist European Countries in the Ottoman Arab Provinces” offers an interesting insight about the British, French and Italian meddling in the Ottoman provinces to instigate uprisings against the rule of sultan. In “Afghanistan: Under Colonial Grapple” Mr. Kubilayhan Erman analyzes the recent history of Afghanistan and points out the complex relationship between the central authority and peripheral tribal leaders in Afghan politics. Dr. Thomas Smedley compares two leaders in two post-imperial societies: Atatürk and Augustine of Hippo. Dr. Smedley discovers common trends in his article, “After the End: Rebuilding Post-Imperial Societies.” I authored another article about the post-imperial society in “Turkish Nationalists and the Ottoman Imperial Legacy.”

Ms. Olcay Özkaya Duman and Dr. Hakan

gerçekleştirilebildi. Bu özel sayıda on makale, iki adet tercüme eser ve iki kitap tanıtımı bulunmaktadır. Her bir makale taze bir bakış açısı sunmakta ve bize sömürgeciliğin farklı bir yönünü öğretmektedir.

Sayın Tufan Turan’ın makalesi “Çatışmadan Ateşkese Osmanlı-İspanyol İlişkileri (1301-1581)” iki büyük imparatorluk arasındaki az bilinen ilişkileri anlatıyor. Dr. Osman Köse’nin Osmanlı arşiv kaynaklarına dayanarak yazdığı makalesi “Hindistan’dan İngilizleri Kovma ve Yeni Bir Sömürge Kurmaya Yönelik Proje: Fransa – Rusya Gizli Görüşmeleri (1800)”, sömürgeci güçlerin gizli projelerinden birini daha gün yüzüne çıkartıyor. Dr. Christopher L. Miller “‘Tanrı Tarafından Dünyanın Yarısının Kaderini Tayin İçin Belirlenenler:’ Amerika Birleşik Devletleri ve Rusya’nın Sıradışı Sömürgecilikleri” isimli makalesinde Amerikan ve Rus sömürgeciliğini karşılaştırmalı olarak incelerken Sayın Tauseef Ahmad Parray de “Hindistan’da Sömürgeciliğe Karşı Müslüman Tepkisi: Sir Sayyid Ahmad Khan’ın Eğitim Reformları ile Üzerine bir Çalışma” adlı makalesinde Hindistan’da İngiliz sömürgeciliği ve Aligarh İslami Hareketi’nin sömürgeciliğe eğitim girişimi ile karşı koyuşunu anlatmaktadır. Dr. Ramazan Balcı “‘Bahreyn Adaları Meselesi’ Kitapçığı Üzerinden İngiliz Sömürgeciliği’ne Bakış” başlıklı makalesinde İngilizlerin Bahreyn Adaları’nda Osmanlı hakimiyetini hiçe sayarak kendi hakimiyetlerini kurma girişimlerini Osmanlı Dışişleri Bakanlığı’nın hazırladığı *Bahreyn Adaları Meselesi* isimli kitapçığın çerçevesinden incelerken, Sayın Celal Öney de Amerikan misyonerlerinin Sason Ermeni isyanlarını propaganda faaliyetlerinde nasıl kullandıklarını “Amerikan Board ve Sason Ermeni İsyanı’nın Amerika’da Propaganda Aracı Olarak Kullanılması” isimli makalesinde açıklıyor. Dr. Sinan Marufoğlu’nun “II. Meşrutiyet’ten Birinci Dünya Savaşına, Osmanlı Arap Vilayetlerinde Sömürgeci Avrupa Devletleri’nin Siyasi Faaliyetleri” isimli makalesi sömürgeci güçlerin ajanlarının Osmanlı halkı arasında yaptıkları saha çalışmalarını Osmanlı arşiv belgelerinin ışığında gözler önüne seriyor. Sayın Kubilayhan Erman da “Sömürgecilik Kısacasında Afganistan” çalışmasında Afganistan’ın yakın dönemini merkezi hükümet ile yerel güç odakları arasındaki münasebetler çerçevesinden tetkik ediyor. Dr.

Birsel translated the travel notes of French missionary Victor Chapod from French into Turkish, "Travel Notes of a Missionary in Mesopotamia Logs: From Iskenderun to Euphrates, North Syria and Western Mesopotamia." Also, for the first time Mr. Murat Tural translated J. B. Bury's short book, *The Constitution of the Later Roman Empire*, from English to Turkish.

In his book review, Tamer Yıldırım introduces Wilfred S. Blunt's translated work *İslam'ın Geleceği (The Future of Islam)*. In another book review Suat Kaymak introduces the edited anthology of Önder Kaya, *Eyyubiler: Yönetim, Diplomasi, Kültürel Hayat, (Ayyubids (Government, Diplomacy, Cultural Life))*.

I am convinced that every article will fill an important gap in the study of imperialism. Once again I thank all authors and referees of this issue for their valuable works.

Sincerely,

Tamer BALCI

Thomas Smedley "Bitiş'ten Sonrası: İmparatorluk Sonrası Toplumlarını Oluşturmak" başlıklı makalesinde Batı Roma İmparatorluğu'nun çöküşü sonrasında Hippo'lu Augustine ile Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşü sonrasında Atatürk'ün toplumlarını yönlendirmelerini karşılaştırmalı olarak özetlerken Tamer Balcı da imparatorluk sonrasında imparatorluk mirasının değerlendirilmesini "Türk Milliyetçileri ve Osmanlı İmparatorluk Mirası" isimli makalesinde inceliyor. Sayın Olcay Özkaya Duman ve Dr. Hakan Birsel, "Bir Misyonerin Mezopotamya Gezi Notlarından Günceler: İskenderun'dan Fırat'a, Kuzey Suriye-Batı Mezopotamya" isimli tercümelelerinde Fransız misyoneri Victor Chapod'un gezi notlarını Türkçeye kazandırıyorlar. Sayın Murat Tural da J. B. Bury tarafından 1910 yılında yazılan *Geç Roma İmparatorluğu'nun Anayasası* isimli 49 sayfalık kitabı ilk kez Türk okuyucularla buluşturuyor. Tamer Yıldırım bize Wilfred S. Blunt'ın Türkçeye tercüme edilmiş olan *İslam'ın Geleceği (The Future of Islam)* kitabını tanıtıyor. Diğer bir kitap tanıtımında da Suat Kaymak, Önder Kaya tarafından derlenen, *Eyyubiler: Yönetim, Diplomasi, Kültürel Hayat*, adlı kitabı tanıtıyor.

İnanıyorum ki bu sayıda yayınlanan her bir makale ve her bir tercüme eser sömürgecilik çalışmalarında önemli birer boşluğu dolduracaktır. Tekrar bu sayının bütün yazarlarına ve hakemlerine değerli çalışmaları için teşekkür ediyorum.

Saygılarımla,

Tamer BALCI